

Seniorbladet

Organ för Arbetsmiljöseniorerna, Seniorföreningen vid
Arbetsmiljöverket och Arbetslivsinstitutet.

Nr 1, 2021

Redaktör: Arne Stråby

E-post red: arne.straby@telia.com

Ordföranden har ordet

Hej kära vänner!

Det börjar se lite ljusare ut när vi blickar framåt i det nya året. Vaccinet är på gång och USA har fått en ny president. Trots detta dröjer det nog innan vi kan umgås som förr i tiden. Vi fortsätter och har kontakt med er via Seniorbladet. I detta nummer blandar vi lite gammalt med aktuell information. Arne Stråby plockar bland gamla aktiviteter.

Arne Alfredson är avdelningschef för avdelningen för myndighetsgemensam kontroll. Han skulle ha medverkat på årsmötet 2020 och berättat om arbete mot brott i arbetslivet. Det är något som regeringen ser som viktigt.

Arne Alfredsson har skrivit ett dokument om verksamheten med myndighetsgemensam kontroll. Det ska vi skicka ut i sin helhet.

Vi har genomfört ett årsmöte (2020) på distans och det har fungerat ganska bra. Ett 30-tal medlemmar har godkänt styrelsens arbete och gett oss ansvarsfrihet. Det är ungefär lika många som brukar delta på det vanliga årsmötet.

Nu planerar vi för årets årsmöte som ska hållas senast 31mars. Mötet kommer också att hållas på distans. Styrelsen har nu regelbundna möten via Skype, vilket underlättar planeringen. Sättet att arbeta är en ny erfarenhet för de flesta av oss i styrelsen.

Den styrelse som valdes 2019 har fungerat fram till nu, och en ny styrelse skulle väljas på kommande årsmöte i mars. Valbered-

ningen har dock inte lyckats hitta ersättare för de avgående. Styrelsen har därför bestämt att flytta fram valet av ny styrelse till ett medlemsmöte i höst. Nuvarande styrelse sitter kvar tills en ny styrelse är vald.

Vi hoppas kunna ta upp våra gemensamma aktiviteter inom en inte alltför lång framtid. Bååtska palatset och Liljevalchs finns på restlistan från förra våren. Palatset står kvar och på Liljevalchs blir det nya utställningar. Förhoppningsvis kan vi starta med någon utflykt i det fria senare i vår.

Vi siktar på att kunna ha ett medlemsmöte till hösten. Eftersom AV har flyttat från Drottningholmsvägen till Solna så får vi sannolikt mötas i Solna. Det kommer att finnas mycket att berätta om inspektioner och arbetsmiljöproblem under pandemin.

Under tiden har vi drabbats av en riktig vinter. Sol, snö och kyla. Perfekt för oss som gillar att åka skidor. - Och plötsligt så försvann snön och vintergäcken tittar fram!

Kerstin Wahlberg

Är du intresserad av att ingå i styrelsen för Arbetsmiljöseniorerna?

Ta gärna kontakt med valberedningen: Dan Holmquist, dan_holmquist@hotmail.com eller med Kerstin Kypengren, kerstin@kypengren.se Vi behöver dig!

På vår hemsida hittar du info om föreningen. Där finns också tidigare Seniorblad med referat av våra aktiviteter under senare år, www.arbetsmiljoseniorerna.se

Konstvisning hos SL

Måndagen den 18 februari 2020 hade vi ett givande studiebesök hos SL, det sista innan pandemin. Vi såg konst i den nya citybanan och hade en kunnig guide, som tog emot oss vid citybanans station vid Odenplan.

Vid stationerna är de resande avskärmade från spåret fram tills tåget anländer. Det minskar risken för olyckor.

Efter visning av Odenplans station åkte vi till stationen vid T-Centralen, även den helt avskild från tunnelbanans station där. Därefter tackade vi för en givande visning.

Arne Stråby

Besök på Tumba bruksmuseum

En vårdag den 16 april 2015 besökte vi 23 arbetsmiljöseniorer Tumba bruksmuseum.

År 1775 beslöt Sveriges Rikes Städers Bank (Riksbanken) att bygga ett nytt pappersbruk för att tillverka sedelpapper. Vid Tumba å i Botkyrka fanns en lämplig plats. Här låg en kvarn och det fanns tillgång till strömmande vatten året om. Transporter med båt gick via Tullingsjön och Mälaren in till Stockholm.

På 1700-talet tillverkades det bästa sedelpappret i Holland. Sveriges Rikes Städers bank anställde då Erasmus Mulder från Holland. Efter hans instruktioner tillverkas snart bättre papper.

Under 1800-talet byggs bruket ut då man fått tillgång till mer mark. Nu byggs också bostäder för arbetare och för tjänstemän. På 1900-talet sker nya utbyggnader av bruket. År 1939 installeras en pappersmaskin på bruket. Nu minskar tillverkningen av handgjort papper. En brandstation uppförs på området, spruthuset.

Tumba bruk har härjats av brand vid två tillfällen. År 2001 såldes Tumba bruk med papperstillverkning och sedeltryckeri till det amerikanska företaget Crane AB, men våra svenska sedlar trycks fortfarande här.

Under vår guidade tur på museet besökte vi fyra byggnader på området, Kölnan, Röda Magasinet, Spruthuset och Oxhuset. Från den 1 jan 2004 drivs Tumba bruksmuseum i Kungliga Myntkabinettets regi.

Under 2004 pågick ett stort arbete med renovering av byggnaderna. Sedan 1968 har Tumba bruksmuseum funnits i Kölnan, som är en av de äldsta byggnaderna i bruksområdet, byggd 1763. Här samlades verktyg och andra föremål som använts på bruket. Idag visas också bilder och interiörer från Tumba bruks historia.

I Röda Magasinet fick vi lära oss hur man tillverkar handgjort papper och hur man skyddar en sedel mot förfälskning. I Spruthuset fick vi kunskap om brandskydd och brukets brandskydd från 1755 fram till idag.

Efter en intressant guidning och trötta ben avslutade vi med kaffe och kaka i Oxhuset som också är museets entré

Yvonne Göpel

Turandot på Folkoperan

Vårt teaterombud Lena Papaianou hade ordnat ett besök på Folkoperans föreställning av Puccinis opera "Turandot" den 18 oktober 2018. Vi var 20 som kom, och det blev en fantastisk upplevelse med denna gamla opera, ett sagospel i från början kinesisk miljö men nu lite omarbetad och regisserad i en modernare form, där även brutal rekvisita som kulsprutepistoler förekom.

Folkoperan bjuder ofta något av spelet i teaterns foajé innan föreställningen. En liten orkester där underhöll gästerna när vi kom. I salongen bjöd man sedan på vacker musik av

stor orkester och sång av solister och stor kör. Ensemblen var nog 50 personer, orkestern oräknad, och spelet var proffsigt.

Så ett varmt tack till Lena, det blev verkligen en lyckad kväll!

Arne Stråby

Rörstrands slott o Filadelfia-kyrkan

Den 12 februari 2014 besökte Seniorerna och medföljande, ca 30 personer, Rörstrands slott i Birkastaden. De flesta förbipasserande lägger inte märke till denna anrika 1600-tals byggnad med anor från 1280-talet. Sitt nuvarande utseende fick den på 1700-talet. Slottet tillhör numera Filadelfia-kyrkan och är sedan 1930 sammanbyggd med denna och används som församlingens kansli samt fest- och möteslokal.

Vi fick en mycket trevlig guidning av Filadelfiakyrkans personal. Vi fick berättat om församlingens förste pastor Lewi Pethrus och hur det vita palatsliknade församlingshuset uppfördes 1928-1930. Den stora salen är en ofta använd konsertsal, även av pop-artister och andra musiker. Den rymmer ca 3000 personer. Sista söndagen i varje månad genomförs dopgudstjänst, då delar av scenen förvandlas till dopbassäng. Vi fick en demonstration av den stora orgeln, genom en inspelning att en känd psalm.

Genom några korridorer kom vi in i slottet. Rörstrands slott byggdes på 1630-talet under den förmögne borgaren Mårten Wewitzers (adlad Rosenstierna) tid. Drottning Kristina har ägt slottet 1649-1651. Hon drev där en riddarakademi "såsom den i Paris". Här fick adelns unga utbildning i ridning, fäktning, dans och språk. Under det stora nordiska

kriget användes Rörstrand till att förvara ryska krigsfångar.

1726 inrättades på området den berömda Rörstrands fajansfabrik. 1926 upphörde den verksamheten. Glanstiden för porslinsfabriken var slutet av 1800-talet, då över 1000 anställda arbetade där. Rörstrands slott är känt för sina bevarade kakelugnar, från den tid Rörstrand tillverkade sådana.

Vi fick se ett antal ståtliga kakelugnar av majolika i lysande färger och mönster. Salar i våningen där kakelugnarna finns är stilfullt renoverade. Kvar finns målade tak och dörröverstycken med olika landskapsmotiv. Guidningen avslutades i den fint renoverade matsalen, där vi bjöds på kaffe med goda kakor, bakade och serverade av några av Filadelfiakyrkans damer, alla volontärer.

Mudite Hoogland Krasts

Bussutflykt på Söder

Den 17 april gjorde 34 arbetsmiljöseniorer en guddad bussutflykt genom ABF med Pontus Dahlstrand som guide. Under 1,5 timme berättade han om det gamla Söder. Som hjälp vid turen fick vi en gammal karta över Söder från 1893, och Pontus berättade om 16 historiska platser på vägen.

Förr var Söder en fattig stadsdel som ingen ville flytta in till, men nu är det inne att bo här. I början av Hornsgatan ligger Mariatorget. Det hette på 1700-talet fram till 1966 Adolf Fredriks torg, detta efter denna kung på 1700-talet. Han fick sitt namn på torget

eftersom han lovade att inga avrättningar skulle ske här.

Münchenbryggeriet på Söder Mälarstrand var på 1930-talet Sveriges största bryggeri. Huset ville politikerna riva på 1970-talet, men det räddades av stora proteststormar.

På Reimersholme såg vi resterna av Spritfabriken som L O Smith ägde. För 100 år sen var det livlig båttrafik hit för att köpa sprit.

På Hornsgatan svängde vi av mot Högalid och fick se Borgerskapets Enkehus från 1910, nu äldreboende för båda könen. På Ringvägen vid Skanstull såg vi på taket en Dalahäst på en snurrande blå rund klocka, som tillhör varuhuset Åhléns, förr Åhlén och Holm. På 1960-talet öppnade man sitt varuhus vid Skanstull.

Norra Hammarbyhamnen har också sin historia, som Lumafabriken, på 40- och 50-talet Sveriges största lampfabrik. Själva fabriksbyggnaden är kvar, och även glastornet, där lampor testades. På kvällarna lyser ännu tornet. Sedan kom vi till det riktiga Söder med Bondegatan och Katarina Bangata, där Nacka Skoglund växte upp. En staty av honom finns där som minne.

Inte långt därifrån ligger det förra Katarina sjukhus, på 20-talet ett mentalsjukhus. Slutligen visade Pontus oss världens äldsta brandstation på Tjärhovsgatan från 1875. Vi uppskattade mycket det vi hann höra och se av gamla Söder, och Pontus berättande var lättsamt och trevligt.

Göran Dalin